
CRONICA EVENIMENTELOR

Un periplu geolingvistic

Ala SAINENCO, *Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova*

În cunoscutul studiu *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Samuel Huntington arată că distincțiile esențiale dintre indivizi nu sînt de natură ideologică, politică sau economică, ci culturală. O cultură scindează și unește, diferențele culturale avînd implicații directe în toate domeniile sociale: ideologie, politică, economie. Prin înțelegerea acestui fapt, cercetările de ultimă oră ale domeniului umanist se reorientează, tot mai insistent, spre aspectele culturale: dialogul intercultural, comunicarea interculturală, multiculturalitatea, competența de comunicare interculturală, relații interetnice etc.

Spectrul materializării acestui interes este destul de larg: de la conferințe, simpozioane și forumuri la cursuri, studii, proiecte cu diferite arii și sfere de cercetare. Domeniul de interes al lingvisticii, sub aspectul ei didactic, și, în special, sub aspectul didacticii limbilor străine, înscris în sfera studiilor interculturale, este cel al comunicării interculturale și al dialogului limbilor.

Forumul Internațional

Dialogul limbilor și culturilor CSI în secolul XXI, ediția a V-a,
Universitatea Lingvistică de Stat din Moscova,

30 noiembrie – 2 decembrie 2009

Fiind la a cincea ediție și avînd genericul *Dialogul limbilor și culturilor CSI în secolul XXI*, forumul a întrunit reprezentanți din toate țările CSI atît de nivel oficial – ambasadori, consilieri, secretari –, cît și din domeniul cercetării și al educației – doctori și doctori habilitați, profesori, conferențieri, cercetători, studenți, doctoranzi și masteranzi.

Ședința plenară a Forumului a fost deschisă de prorectorul Iu.A. Suharev, care a punctat direcțiile de activitate pentru cele trei zile de desfășurare a forumului: situația lingvistică din țările CSI, crearea unor programe noi de studiu, formarea competențelor de comunicare interculturală.

Direcțiile respective au fost accentuate prin luările de cuvînt în ședința plenară.

Exelența sa Ambasadorul Republicii Tadjikistan în Rusia, Dostiev Abdulmadjid Salimovici s-a referit la situația și politica lingvistică din țara sa, accentuînd rolul tradiției și al continuității acesteia în studiul și promovarea limbilor în Tadjikistan. Un rol deosebit în pregătirea cadrelor filologice, în opinia Exelenței sale, îl au instituțiile superioare de învățămînt din Rusia și, în particular, ULSM.

CRONICA EVENIMENTELOR

Despre experiența ULSM în promovarea dialogului limbilor și culturilor CSI și OCȘ în secolul XXI a vorbit, în continuare, coordonatorul Aparatului Dumei de Stat a Federației Ruse, M. N. Lazutova. Implicațiile și valențele acestei experiențe au fost detaliate prin luările de cuvânt ale membrului corespondent al AȘR I. L. Vorotnicov, prorectorului pentru studii N.N.Neceaev, decanului Facultății de Instruire a Cetățenilor Străini C.E. Covaliov, decanul Facultății de Științe Umaniste și Aplicate I. A. Kraeva, profesoara de limbă azeră B. S. Musaeva.

Lucrările din prima zi au continuat în cadrul unei mese rotunde cu tema *Aspecte socio-culturale ale funcționării și interacțiunii limbilor*, la care discuțiile au fost inițiate prin comunicarea *Problema interacțiunii și stratificării lingvistice în Tadjikistan* a conf. univ., dr. profesor de limba tadjică R.D. Salimov

Lucrările din a doua zi, coordonate de prorectorul pentru dezvoltarea ULSM V.N. Egorov, directorul centrului științific al limbii ruse Iu. N. Karaulov și reputatul profesor I.G. Olșanschi (Catedra de limba germană), au început printr-o masă rotundă cu tema *Cercetările lingvistice și rolul lor în optimizarea conținutului și a metodelor de studiere a limbilor străine în CSI*. Discuțiile s-au centrat în jurul a două comunicări *Problema formării metalimbajului lingvistic la studenții străini* (raportor N. A. Sverdlova) și *Mijloace de exprimare a politeții* (raportor R.A. Tardinova), extinzându-se în dezbateri privind necesitatea posedării metalimbajului, gradele de politețe exprimate în diferite limbi, formulele de adresare și titlurile alocutive.

În continuare, lucrările s-au desfășurat în patru secțiuni, trei dintre ele fiind axate pe didactica limbii, iar una pe sociolingvistică.

În cadrul secțiunii *Probleme teoretice ale funcționării limbii ruse în mediul polietnic și situația lingvistică din țările CSI*, cercetători și profesori din CSI s-au referit la situația și politica lingvistică din țările lor. Arealul ucrainean de funcționare a limbilor și particularitățile situației lingvistice din Ucraina a fost prezentat de L.V. Gmîrea (Universitatea Națională „M. Dragomanov” din Kiev, Ucraina). Situația celei de-a treia limbi slave de nord – bieloruse – a fost descrisă de decanul Facultății de Limbă germană a Universității Lingvistice de Stat din Minsk, R.V. Solovieva.

Prezentarea situației și politicii lingvistice din R. Moldova a constituit un nou prilej de revenire la discuțiile privind denumirea limbii vorbite în Basarabia și a corelației moldovenesc-românesc în acest spațiu.

În aceeași secțiune și-au ținut comunicările M.V. Oreșkina (*Legislația lingvistică în țările CSI*), G.N. Ivanova (*Estetica vocalismului rusesc*), I. V. Kosmarskaia (*Stereotipul etnic ca fenomen cultural*), V.N. Belousov (*Accentul lingvocultural al limbii ruse*), R. M. Baitemirov (*Stratificarea funcțională a limbilor R. Tadjikistan în MMS*).

Secțiunile ce au avut ca tematică didactica limbii au cuprins trei domenii: crearea și realizarea noilor programe de instruire și a cursurilor de instruire în domeniul limbii ruse ca limbă străină (secțiunea a II-a), abordări inovative în crearea manualelor contemporane pentru limbile străine (secțiunea a III-a), competența comunicativă interculturală – componentă importantă în studiul limbilor CSI (secțiunea a IV-a).

CRONICA EVENIMENTELOR

Tematica secțiunilor a reflectat, în acest fel, preocupările sub aspect didactic, cu implicații în cel științific, ale colaboratorilor ULSM. Pot fi evidențiate, astfel, domeniile de interes cărora li se acordă o importanță deosebită în procesul de instruire desfășurat la această universitate și care constituie, în același timp, cel puțin în spațiul CSI, aspecte actuale ale lingvo – didacticii:

- didactica limbii ruse ca prima limbă de studiu (L.V. Ippolitova), ca a doua limbă de studiu (T.M. Berejnaia), ca limbă de studiu a specialității (A.N. Boldareva, E.I. Iliuhina, I.A.Kuznețova);
- didactica limbii kazahe ca limbă străină (U.E.Musabekova);
- didactica limbii kirgîze ca limbă străină (J.S.Baiterekova);
- didactica limbii armene ca limbă străină (R.A.Komarova);
- rolul disciplinelor non-lingvistice în asimilarea cunoștințelor de specialitate (T.V.Brailovskaia, I.A.Kuznețova);
- mijloace audiovizuale în instruirea în domeniul dialogului culturilor și a limbilor străine (C.E. Kovalev, N.V.Liubimov, A.I.Gorojanov),
- strategii cognitiv-discursive în lingvodidactică (Iu.M. Kazanțev).

Instruirea la ULSM avînd drept finalitate dezvoltarea a două competențe de bază: competența lingvistică și competența de comunicare interculturală, activitatea din cadrul celei de-a patra secțiuni a fost orientată spre cel de-al doilea tip de competență. Acest aspect al lingvo-didacticii, la care s-au referit nemijlocit N.A.Kaftailova și E.A.Einulaeva, presupune aplicarea unor mijloacele și metode didactice moderne (C.B. Prigojina), mai cu seamă în situația aflării într-un mediu heterocultural (M.A.Salikova, O.A.Maghina). S-au făcut referiri, în acest sens, la:

- lecțiile de citire analitică (M.A.Bagdasarean),
- mijloacele multimedia (T.I.Gribanova),
- interferența și transferul pozitiv (E.N. Korșunova),
- manualul bilingval (T.S.Sorokina).

Aspectele puse în discuție conturează, volens-nolens, diversitatea limbilor și a culturilor, accentuînd și necesitatea menținerii și promovării acestora. La această problematică s-a referit în comunicarea finală T.V.Medvedeva.

Ședința de totalizare din 2 decembrie s-a soldat cu formularea unor recomandări adresate Asambleei Interparlamentare a țărilor CSI, parlamentelor, guvernelor și ministerelor Educației și Culturii acestor țări. Participanții la Forum au menționat că dialogul limbilor și al culturilor constituie un aspect cardinal al renașterii naționale.

Menționăm și prezența Ambasadei Republicii Moldova în Rusia la această conferință prin primul secretar Cristina Mahu. Le mulțumim și pe această cale domnului ambasador al Republicii Moldova în Rusia Andrei Neguță, consilierului Emil Jacotă și primului secretar Cristina Mahu pentru susținere.

CRONICA EVENIMENTELOR

Masa rotundă
Probleme actuale ale bilingvismului rus-național,
 Institutul de Limbi Străine,
 Universitatea „Prietenia popoarelor” din Rusia,
Moscova, 20 aprilie 2010

Activitățile din cadrul mesei rotunde au fost inițiate de directorul Institutului de Limbi Străine, prof. N. L. Sokolova, care a reliefat caracterul omniprezent al fenomenelor de bilingvism și polilingvism. Aceste realități interesează, în opinia Domniei Sale, tot mai mult știința contemporană nu doar în domeniul umanist, iar implicațiile acestor două fenomene nu țin doar de limbaj, ci depășesc mult limitele lingvisticului, cuprinzând și spațiile, la prima vedere, intangibile.

Prof. U.D. Bahtikireeva a pus în evidență aspectele și problemele pe care s-au axat discuțiile de mai departe:

- situația actuală și perspectivele dezvoltării limbilor naționale în statele independente (de pe poziția sociolingvisticii, etnolingvisticii, psiholingvisticii, a lingvisticii comparative și contrastive);
- comunicarea în rusă ca proces metatextual în cadrul comunicării interculturale;
- specificul lingval al manifestării bilingvismului (identitatea lingvală și etnică).

Situațiile lingvistice din fostele țări sovietice, caracterizate în cea mai mare parte prin bilingvism rus-național, au fost puse în evidență prin luările de cuvânt după cum urmează: Azerbaidjan – dr. hab. prof. B.S.Musaeva, Armenia – dr. conf. univ. R.A.Akopovna, Kazahstan – dr. conf. univ. U.E. Musabekova, Kirgîzstan – dr. conf. univ. J.S. Baiterecova, Moldova – dr. conf. univ. A. Sainenco, Ucraina – dr. conf. univ. L.V. Gmyrya, Tadjikistan – dr. hab. prof. univ. R.D. Salimov.

Discuțiile din cadrul mesei rotunde au fost urmate de câteva prezentări de carte.

Seria de cărți *Clasica literaturilor CSI* a fost prezentată de către consilierul Fondului umanitar interstatal al țărilor CSI N.M. Gonciarova. Pînă la momentul actual, din seria preconizată de cărți au fost editate volumele consacrate literaturii din Azerbaidjan, Uzbekistan, Armenia, Kazahstan, Kirghîzstan, Tadjikistan, Moldova, Bielorusia și Rusia. Literatura română din Basarabia este reprezentată prin volumul *Frunză verde* (*Спел про лист зеленый я*), care conține traduceri din creația populară orală (povești, balade epice, cîntece istorice, doine, poezia obiceiurilor de familie etc.) și din literatura cultă. Segmentul de literatură cultă este reprezentat prin traduceri din Dimitrie Cantemir (*Descrierea Moldovei*), Vasile Alecsandri (versuri din ciclurile *Doine și Lăcrămioare și Pasteluri*), Mihai Eminescu (lirica filosofică și de dragoste), Ion Creangă (povești), Trifan Baltă (povești).

Volumul semnat de I.S. Karabulatova, N.I. Șaimerdenova, R.A.Avakova și G.M. Niazova, *Etnolingvistica continuumului eurasiatic: teorie și practică*, Moscova, Universitatea „Prietenia popoarelor” din Moscova, 2009 a fost prezentat de dr. hab. prof. N.I. Șaimerdenova.

Studiul reprezintă un prim rezultat al colaborării filologilor din Kazahstan și Rusia în vederea elaborării unui set didactico-instructiv, axat pe problemele limbii în strînsă

CRONICA EVENIMENTELOR

legătură cu viața și cultura popoarelor din spațiul eurasiatic. Studiul este realizat în baza proiectului Ministerului Educației și Științei din R. Kazahstan nr. GP 0103 PK00070 pentru cercetări fundamentale „Limbile diasporelor din Kazahstan ca fundament al dezvoltării durabile a relațiilor interetnice”, planificate pentru anii 2008-2010, fiind recomandat pentru publicare de către Consiliul Științific al Institutului de Cercetări Umaniste al Universității de Stat din Tiumeni, Rusia.

Studiul este adresat doctoranzilor și profesorilor interesați de cercetarea relațiilor limbă/etnie, limbă/societate, conștiință lingvistică/conștiință etnică. Fiind structurat în cinci capitole: Aspecte teoretice generale; Probleme actuale ale etnolingvisticii: etnie – limbă – cultură; Harta lingvistică a Eurasiei, Etnolingvistica și geopolitică, Practicum etnolingvistic, studiul conține și un glosar, anexe și indicații pentru munca independentă a masteranzilor.

Setul didactico-instructiv la limba rusă pentru copiii concetățenilor din afara țării a fost prezentat de șeful Catedrei de limbă și literatură rusă, dr. conf. univ. V.P. Sineacikin și conf. univ. dr. V.V. Dronov. La momentul actual, manualul, caietul elevului și caietul profesorului din cadrul acestui set reprezintă cele mai utile, eficiente și căutate unelte în însușirea limbii ruse de către copii. Cu o structură și un conținut foarte bine elaborat, manualul și caietul le oferă copiilor un spațiu al jocului instructiv, temele urmînd logica disocierii și reflectării și viziunea copilărească asupra lumii, creînd un adevărat spațiu al copilăriei, atractiv nu doar pentru copii, ci și pentru părinții lor. Atît manualul, cît și caietul exemplifică o îmbinare reușită de exercițiu, poezie, proză artistică și dialog, avînd și o ținută grafică deosebită.

✓ **Conferința internațională științifico-practică
Politica lingvistică și aspectele sociale și de drept ale adaptării
migranților: probleme, realizări, perspective. Ediția a III-a,
7-8 iunie 2010, Tiumeni, Rusia**

Organizată cu susținerea Fondului Științific Umanitar Rus, Duma Regională din Tiumeni, Universitatea de Stat din Tiumeni și Institutul de Cercetări Umaniste, conferința a întrunit specialiști din diferite țări și regiuni ale Rusiei. Lucrările conferinței au fost deschise într-un cadru festiv de către președintele Dumei Regionale din Tiumeni S.E. Korepanov, după care au urmat alocuțiunile vice – gubernatorului regiunii Tiumeni S.M. Sarîcev, al inspectorului federal general A.I. Rudnișkii, al rectorului Universității de Stat din Tiumeni G.N. Cebotarev, al atașatului ambasadei Kazahstanului la Moscova D. Muhametcarim.

Rapoartele din cadrul ședinței în plen au vizat diferite aspecte ale problematicii adaptării migranților: de la formulări și tratări generale ale acestei problematici (aspectul legislativ al adaptării socio-culturale a migranților (G.S.Korepanov) la analiza unor situații concrete: situație și politică etnolingvistică pe fundalul proceselor migratorii în Iakutia (N.I. Ivanova), în regiunea Tiumeni (O.V. Zaruba), în Kazahstan (G.T. Telebaev, O.B. Altînbecova), în Tadjikistan (A.A. Nozimov) etc.

CRONICA EVENIMENTELOR

După ședința în plen, lucrările conferinței s-au desfășurat în patru secțiuni: Politica lingvistică în statul multinațional (secțiunea I), Aspectele sociale și de drept ale adaptării imigranților (secțiunea a II-a), Problemele actuale ale comunicării interculturale (secțiunea a III-a), Folclorul și literatura în contextul proceselor migratorii (secțiunea a IV-a).

Republica Moldova a fost reprezentată în două secțiuni: în secțiunea a doua – Aspecte sociale și de drept ale adaptării imigranților – prin dr. în științe sociale V. Blajco (Procese migraționale în Moldova: particularități cultural-etnice), dr. I. Caunenco (Observații privind particularitățile psihologice ale autoidentificării etnosociale ale găgăuzilor la etapa contemporană), lect. sup. A. Pațova (Migrarea ca factor de modernizare și conservare a societății tradiționale găgăuze) și în secțiunea a treia – Probleme actuale ale comunicării interculturale – prin dr. Ala Sainenco (Discursurile de autoidentificare ale etniei majoritare din Republica Moldova).

Lucrările din ziua a doua s-au desfășurat în cadrul unei mese rotunde Rusia și Kazahstan în cadrul dialogurilor popoarelor și a culturilor. Cercetători din Rusia și Kazahstan s-au pronunțat vizavi de politica lingvistică și etnoculturală, promovată în cele două țări.